

فهرست مفاهیم کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم پایه‌ی پنجم

ادبی	املایی	نگارشی	دستوری	دانشی – ارزشی
تفاوت نثر قدیم و نثر امروز	جمع مکسر	تبدیل گفتار و نوشتار به یکدیگر	ساختن اسم از اسم	ایران بهداشت
امروز	مترادف	گزارش	صفت مشتق	سرود ملی سازمان‌های جهانی
مقایسه‌ی نثر ساده با نثر زیبا و خیال‌انگیز	هم‌خانواده	خاطره	صفت مرکب	آثار باستانی
شخصیت در داستان	هم‌نویسه‌ها	نامه‌نویسی	اسم‌های غیرساده	میراث فرهنگی
شناخت غزل	گروه کلمه	گسترده‌نویسی	اسم مشتق	خانواده
تفاوت نثر و شعر	متضاد	زندگی‌نامه‌نویسی	ساخت صفت با پسوند (گر)	طبیعت
ویژگی‌های اولیه‌ی شعر	واژه‌های همگون	خلاصه‌نویسی	ساختن حاصل مصدر	مشاغل
تشخیص		بازگردانی	صفت پسین و پیشین	امام زمان
ضرب‌المثل		مقایسه	مفعول بدون را	پانزده شعبان
شعرگویی		یادداشت برداری	تشخیص نهاد و گزاره	هنر
طنز		انتخاب نام	معادل سازی	رزمندگان
قصه		قلاب، خط فاصله	شخص در فعل	مناجات
افسانه		دنباله‌نویسی	یای لیاقت	آفریده‌های خدا
چیستان		بند	فعل‌های پیشوندی	امیدواری
متون کهن			صفت‌های مشتق (پسوند گین و ناک)	نظم و ترتیب
قافیه			موصوف و صفت	کار و کوشش
ردیف			مضاف و مضاف‌الیه	روز معلم
عناصر داستان			حرف ربط	وجدان کاری
کنایه			حذف	گذشت و فداکاری
			ترکیب‌های وصفی	حقیقت‌جویی
			مقلوب	منابع ملی
				شهدا
				سازندگی کشور
				ایران‌شناسی
				حافظ
				کشور
				اختراعات
				اکتشافات
				رایانه

بخش دوم

بررسی درس‌ها

اهداف آموزش زبان فارسی پایه‌های سوم، چهارم و پنجم ابتدایی

الف – حیطه‌ی شناختی

- گسترش و تعمیق حوزه‌ی نمادها و معانی مناسب و متناسب
- تداوم شناخت گونه‌ی گفتاری زبان معیار
- توسعه و تعمیق آشنایی با ساختار زبان فارسی معیار
- آشنایی ابتدایی با ساختار نظم و نثر
- آشنایی بیشتر با نمونه‌های نظم و نثر
- آشنایی با مسائل اعتقادی، ملی، هنری، اجتماعی و علمی
- آشنایی مختصر با جلوه‌های هنری زبان
- آشنایی با شیوه‌های خواندن و نوشتن
- آشنایی با انواع پاره مهارت‌های نگرشی

ب – حیطه‌ی عاطفی

- پرورش و تقویت نگرش مثبت نسبت به :
- ارج‌گذاری به احساسات و عواطف و افکار دیگران
- بیان مناسب و مؤثر احساسات، عواطف و افکار خود
- مسائل اعتقاد، ملی، هنری و اجتماعی
- مطالعه‌ی نوشته‌ها و قصه‌های ساده و مناسب
- جنبه‌های زیبایی سخن
- نوشتن متن‌های کوتاه
- حسن خط

ج – حیطه‌ی مهارتی

- ۱- مهارت گوش دادن
- دقت در سخن گوینده
- دریافت هسته‌ی معنایی پیام
- دریافت ارتباط میان بخش‌های یک پیام

– بررسی و نقد شنیده‌ها

– دریافت پیام در گونه‌های مختلف زبانی

– دقت در آهنگ کلام

۲– مهارت سخن گفتن

– به‌کارگیری کارافزارهای مناسب ارتباطی

– توسعه‌ی برقراری ارتباط عاطفی با شنونده

– شرکت فعال در بحث‌ها و گفت‌وگوها

– سخن گفتن مؤثر و مناسب در برابر جمع

– انسجام و انتظام در رساندن پیام

– پاسخ‌گویی خلاق به پرسش‌ها

– به‌کارگیری مناسب گونه‌های مختلف زبان

۳– مهارت خواندن

– توسعه‌ی سرعت بخشیدن به خواندن نمادهای نوشتاری

– توانایی دریافت ارتباط معنایی بخش‌های یک متن

– توانایی دریافت پیام اصلی یک متن

– توانایی خواندن متن مناسب با محتوای آن

– توانایی خواندن نثر و شعر با لحن و آهنگ مناسب

– توانایی نقد و بررسی یک متن

– توانایی به‌کارگیری کارافزارهای مناسب در خواندن

– تعمیق عادات و آداب مطلوب در خواندن

– گسترش دایره‌ی دید در خواندن

۴– مهارت نوشتن

– توسعه‌ی توانایی تبدیل نمادهای صوتی به نوشتاری

– توسعه‌ی توانایی در خوانا و زیبا نوشتن

– تعمیق عادات مطلوب در هنگام نوشتن

– استفاده از نشانه‌های نگارشی

– توانایی بیان عقاید، احساسات و خواسته‌ها در قالب نوشته

– توانایی به‌کارگیری درست کلمات در جملات

تحمیدیه

عنوان : الهی	درس : اوّل
<p>۱- آشنایی با تحمیدیه و توجه به آغاز کارها با نام و حمد الهی</p> <p>۲- تقویت روحیه‌ی نیایش و دعا کردن</p> <p>۳- آشنایی با برخی از نکات زبانی (غیرساده، مترادف، هم‌خانواده و ...)</p> <p>۴- توانایی انجام فعالیت‌ها و تمرین‌های پیوسته با مهارت‌های زبانی و ارزشی درس.</p>	<p>۳</p> <p>۳</p> <p>۳</p>

شاعر	شعر	نمایش	بازی	نکته	واژه آموزشی	کلید واژه‌ها
ناصر علی اکبر سلطان	خدا	راز و نیاز با خدا		ساختن واژه‌ی غیرساده با پسوند «-نده»	ساختن اسم از اسم (کلمه‌های غیرساده)	الهی- بی‌همتایی - بینایی - عنایت - فضل - فرسود - داننده - پذیرنده - خطا - عطا - نوید - مساز.

فعالیت‌های کتاب بنویسیم	فعالیت‌های کتاب بخوانیم
<p>- کامل کردن جمله‌ها (نگارش خلاق)</p> <p>- جمله‌سازی با کلمه‌های هم‌معنی</p> <p>- کلمات متضاد</p> <p>- طبقه‌بندی</p> <p>- تقویت املا</p> <p>- رونویسی</p> <p>- آشنایی با ضرب‌المثل</p> <p>- تصویرخوانی</p> <p>- وصل کردنی</p>	<p>درک و دریافت :</p> <p>- توجه به فضل و عنایت الهی</p> <p>- درخواست یاری از خداوند</p> <p>- بخشش و لطف خدا در مقابل خطاهای ما</p> <p>واژه آموزشی :</p> <p>- ساختن اسم (کلمه‌های غیرساده)</p> <p>نکته :</p> <p>- ساختن واژه‌ی غیرساده با پسوند «-نده»</p> <p>گفت‌وشنود :</p> <p>- آشنایی با صفات خدا</p> <p>- چگونگی راز و نیاز با خدا</p> <p>فعالیت‌های ویژه :</p> <p>- مطالعه‌ی کتاب در فصل تابستان</p> <p>- نمایش راز و نیاز با خدا</p>

الف) بخوانیم

○ اشاره

۱- **خواجه عبدالله انصاری**؛ ملقب به شیخ الاسلام و پیرهرات از عرفای قرن پنجم است که در سال ۴۸۱ در هرات درگذشت. وی معاصر آلب ارسلان سلجوقی و خواجه نظام الملک بود. در جوانی علوم ادبی و دینی را فراگرفت و در فقه و حدیث توانا گشت. عرفان و تصوف را نزد ابوالحسن خرقانی آموخت و از شیخ ابوسعید ابوالخیر نیز بهره‌ها برد. وی به زبان فارسی و عربی شعرهایی سروده است. از آثار ادبی او می‌توان به ترجمه‌ی *طبقات الصوفیه سلمی*، *زادالعارفین*، *کنزالسالکین*، *الهی‌نامه*، *مناجات‌نامه* و *قلندرنامه* اشاره کرد. *مناجات‌های شورانگیز* و *نثر مسجع* وی معروف و زیانزد است.

۲- نمونه‌ای دیگر از *مناجات‌های خواجه عبدالله انصاری*؛ «الهی به حرمت آن نام که تو خوانی و به حرمت آن صفت که تو چنانی، دریاب که می‌توانی. الهی عمر خود بر باد کردم و بر تن خود بیداد کردم، گفتمی و فرمان نکردم، درماندم و درمان نکردم.

الهی، عاجز و سرگردانم، نه آن چه دارم دانم و نه آن چه دانم دارم.
الهی، اگر تو مرا خواستی من آن خواستم که تو خواستی.
الهی به بهشت و حور چه نازم، مرا دیده‌ای ده که از هر نظر بهشتی سازم.»

○ مفاهیم و نکات اساسی متن

۱- **نکات مفهومی**: این درس تحمیدیه است. تحمیدیه متنی است که در آن به ستایش پروردگار پرداخته می‌شود.

سطر اول: به یکتایی، بی‌همتایی، بینایی و دانایی خدا اشاره دارد.

سطر دوم: عنایت و فضل خدا مورد توجه است.

سطر سوم: از دانایی، بینایی، شنوایی خدا سخن می‌گوید.

سطر پنجم: راز و نیاز با خدا را مورد توجه قرار داده است.

سطر ششم: از وابستگی و امید به خدا و واگذاری امور به وی سخن می‌گوید. و واگذاری

امور به خدا (تفویض) در اصطلاح آن است که بنده تمام کارهای خود را به خداوند واگذار کند و این بالاتر از توکل است.

۲- آرایه‌ی ادبی: از ویژگی‌های متن می‌توان به کوتاهی جملات و داشتن سجع اشاره کرد. مناجات‌های خواجه‌عبدالله، مسجع، لطیف، ساده و سرشار از مضامین عرفانی است. نثر مسجع یعنی نثر آهنگین. در عبارت زیر کلمات روح، فتوح، صبح، مجروح در وزن و حرف آخر یکی هستند و این تناسب باعث آهنگین شدن نثر شده است. به نام آن خدایی که نام او راحت روح است و پیغام او مفتاح فتوح است و سلام او در وقت صبح مؤمنان را صبح است و ذکر او مرهم دل مجروح است و سر او بلائشینان را کشتی نوح است.

۳- نکات دستوری: در این درس با دو نوع صفت غیرساده (مشتق) آشنا می‌شویم. دسته‌ی اول شامل شنوا، دانا، بینا، پذیرا و ... است که با افزودن پسوند «ا» به آخر بن مضارع پدید می‌آید. (دانا = دان + ا) و دسته‌ی دوم شامل شنونده، بیننده، تابنده و ... است که با افزودن پسوند «_نده» به آخر بن مضارع ساخته می‌شود (شنو + نده = شنونده).

۴- توصیه‌ی املائی: در این درس ممکن است دانش‌آموز در نوشتن کلمه‌هایی مانند: بی‌همتا، پذیرنده، عطا، بیننده، عنایت و ... دچار اشتباه شود. با چندبار تمرین می‌توان اشتباه آن‌ها را برطرف نمود.

○ فعالیت‌ها

۱- درک و دریافت: اهداف این دسته از تمرین‌ها در سرتاسر کتاب به شرح زیر است:

الف - تقویت مهارت‌های شفاهی

ب - تقویت قوه‌ی درک و دریافت

پ - ارزش‌یابی دانش‌آموزان

د - خودارزش‌یابی دانش‌آموزان

معلم می‌تواند به صورت فردی یا گروهی، به دانش‌آموزان فرصت دهد تا مطالب خود را بیان نمایند. پاسخ برخی سؤالات واگراست و نباید انتظار داشت همه به‌طور یکسان به آن‌ها جواب بدهند. دانش‌آموزان باید بتوانند پیام درس را دریافت و نتیجه‌گیری کنند. معلم در همه حال با هدایت و راهنمایی خود، بحث را به سمت اهداف موردنظر درس پیش می‌برد.

پیشنهاد می‌شود برای انجام این فعالیت، دانش‌آموزان را به فضای باز ببرید و از آن‌ها بخواهید با دقت به اطراف خود نگاه کنند و در مورد عنایت و فضل خدا بحث و گفت‌وگو نمایند یا به شیوه‌ی مسابقه و بازی به‌طور گروهی یا فردی متن درس را دکلمه کنند. شما می‌توانید برنده‌ی مسابقه را از روی طول زمان مشخص کنید. در پایان مسابقه نیز به نتیجه‌ی بازی که توانایی و مهارت دانش‌آموزان را روشن کرده است، اشاره نموده سپس عنایت و فضل خدا را گوشزد نمایید تا به

مفهوم این جمله که «الهی خود را از همه به تو وابستم، نومیدم مساز، بگیر دستم و ...» به شکلی عینی و عملی دست یابند.

۲- واژه آموزشی

اهداف:

الف - گسترش گنجینه‌ی واژگان دانش‌آموزان

ب - آشنایی با کلمه‌های غیر ساده

پ - آشنایی با نشانه‌ی نسبت و مشابهت

ت - ساختن کلمه‌هایی با پسوند «ه»

پسوندها با افزوده شدن به کلمات، معنی آن را تغییر می‌دهند و کلمه‌ی ساده را به کلمه‌ی مشتق تبدیل می‌کنند.

چشم + ه = چشمه هفت + ه = هفته دهان + ه = دهانه ده + ه = دهه

زبان + ه = زبانه سد + ه = سده پایان + ه = پایانه

پسوندها «ه» اغلب با افزوده شدن به اعضای بدن انسان کلمه‌های تازه می‌سازد. مانند: مویه، چشمه، دماغه، لبه، دندان و ...

۳- نکته

اهداف:

الف - آشنایی با انواع صفت مشتق

ب - توانایی در ساختن صفت با نشانه‌ی «_ نده» و «ا»

کلماتی چون شنونده، بیننده، تابنده، دونده نوعی صفت هستند. این نوع از صفت‌ها با افزودن

پسوندها «_ نده» به آخر بن مضارع پدید می‌آیند. به مثال‌های زیر توجه کنید:

صفت	وند	بن مضارع
شنونده	+ نده	شنو
بیننده	+ نده	بین
تابنده	+ نده	تاب
دونده	+ نده	دو
داننده	+ نده	دان
پذیرنده	+ نده	پذیر

بن مضارع	وند	صفت
دان +	ا	دانا
پذیر +	ا	پذیرا
گوی +	ا	گویا
شنو +	ا	شنوا
بین +	ا	بینا

۴- **گفت و شنود**: اهداف این دسته از تمرین‌ها در سرتاسر کتاب عبارت است از:

الف - تقویت مهارت برقراری ارتباط مؤثر با دیگران

ب - تقویت مهارت‌های کلامی

پ - توانایی بیان احساس

ت - توانایی بیان استدلال

* پاسخ‌ها آزاد و به عهده‌ی کلاس است.

* طرح سؤال آزاد و پاسخ به سؤالات، شفاهی است و از هرگونه نوشتن در کتاب بخوانیم

پرهیز شود. تنها بخش نوشتن در کتاب بخوانیم، درس آزاد است.

پاسخ‌های پیشنهادی

۱- «قل هو الله احد» یعنی بگو او خدای یکتاست. هم معنی این عبارت را می‌توان در سطر

اول متن درس جست‌وجو کرد؛ مانند: الهی، یکتای بی‌همتایی.

۲- مهربان، بخشنده، آفریننده، خالق یکتا و کریم، حکیم، ستار، صمد، احد و قادر

۳- هر دانش‌آموز به چگونگی راز و نیاز با خدا اشاره می‌نماید؛ مثلاً در نماز دست‌ها را

بالا می‌برد و با خدا راز و نیاز می‌کند یا زمانی که تنهاست، در جایی خلوت کرده با خدا راز و نیاز

می‌کند یا هنگامی که به زیارت ائمه‌ی طاهرین می‌رود، با خدای خود خلوت می‌کند و به راز و نیاز

می‌پردازد و ...

پیشنهاد می‌شود از دانش‌آموزان بخواهید سؤالات را در گروه بخوانند و راجع به پاسخ‌ها با

هم بحث و گفت‌وگو نمایند. سپس از نماینده‌ی گروه بخواهید که پاسخ هر سؤال را به کلاس ارائه

دهد.

سعی کنید این فعالیت را به صورت گفت‌وگوی دونفری (مباحثه) ترتیب دهید تا مهارت‌های

شفاهی و ارتباطی - اجتماعی دانش‌آموزان تقویت شود.

۵- فعالیت‌های ویژه

اهداف :

- ۱- علاقه‌مندی به مطالعه و کتاب‌خوانی
 - ۲- گسترش حوزه‌ی اطلاعات از طریق کتاب‌خوانی
 - ۳- تقویت مهارت برقراری ارتباط اجتماعی
 - ۴- توانایی نشان دادن حالات مختلف نیاش
- این فعالیت می‌تواند هم به صورت انفرادی و هم به صورت گروهی با ابتکار معلم انجام شود.

ب) بنویسیم

تمرین ۱ : الف - هدف از تمرین، تقویت نگارش خلاق است. دانش‌آموز با توجه به مفهوم آن، جمله را به هر شکلی که دوست دارد و نیز با استدلال خود، بخشندگی و مهربانی خدا را توصیف می‌کند.

ب - هدف از این تمرین، تقویت روحیه‌ی دوستی است. دانش‌آموز احساس خود را نسبت به دوست داشتن خدا بیان می‌کند.

پ - هدف از این تمرین، آشنایی با مقدمات و زمینه‌های لازم برای خواندن نماز است.
تمرین ۲ : هدف از این تمرین، تقویت جمله‌نویسی و آشنایی بیشتر با کلمه‌های هم‌معنی است.

تمرین ۳ : هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با کلمه‌های مخالف است.

تمرین ۴ : تقویت املا و طبقه‌بندی کلمه‌ها مانند منادا.

تمرین ۵ : آشنایی بیشتر با صفات خدا و تقویت املا و هم‌چنین تقویت روحیه‌ی خداشناسی.

تمرین ۶ : تقویت روحیه‌ی خداجویی و درخواست از خدا.

تمرین ۷ : تقویت املا و شناخت نگرش دانش‌آموزان به درس.

تمرین ۸ : آشنایی بیشتر با ضرب‌المثل‌ها و تقویت روحیه‌ی قناعت و آینده‌نگری.

تمرین ۹ : تقویت املا و آشنایی با کاربرد صفت‌های مناسب.

تمرین ۱۰ : آشنایی بیشتر با کلمه‌هایی که با پسوند «_ نده» ساخته می‌شوند، تقویت املا و

گسترش واژگان.

طرح درس پیشنهادی

موضوع درس: تحمیدیه

شماره‌ی درس: ۱

عنوان درس: الهی

زمان: یک جلسه‌ی آموزشی (متن و درک و دریافت)

تعداد دانش‌آموزان: ...

پایه: ...

هدف کلی

- ۱- تقویت روحیه‌ی نیایش و دعا کردن
- ۲- آشنایی با تحمیدیه و توجه به آغاز کارها با نام و حمد الهی
- ۳- آشنایی با برخی نکات زبانی
- ۴- توانایی انجام فعالیت‌ها و تمرین‌های پیوسته با نکات زبانی

هدف‌های جزئی

- ۱- کمک خواستن از خداوند در انجام کارها
 - ۲- درخواست یاری از خداوند جهت پرستش او
 - ۳- تقویت روحیه‌ی شکرگزاری و نیایش
 - ۴- توانایی خواندن متن با تلفظ صحیح
 - ۵- تقویت مهارت‌های شفاهی و کتبی
 - ۶- تقویت روحیه‌ی مشارکت و همیاری
 - ۷- و ...
- وسایل لازم: کارت کلمات، نوار صوتی، ضبط صوت، کتاب درسی و ...
- روش تدریس: همیاری و مشارکت، بحث و گفت‌وگو، توضیحی و ...

فعالیت دانش‌آموز	فعالیت معلم
۱- هریک از دانش‌آموزان یک کارت برمی‌دارد.	<p>● گروه‌بندی</p> <p>۱- معلم قبلاً کلمه‌های «مهربان - بخشنده - آفریننده - خالق یکتا - کریم - حکیم - ستار - صمد - احد - قادر» را که از صفات خداوند هستند روی کارت‌ها می‌نویسد (از هر کدام ۴ تا) و سپس بین دانش‌آموزان تقسیم می‌نماید.</p> <p>۲- معلم هر کلمه را درشت روی کارت بزرگ‌تر می‌نویسد و هنگامی که دانش‌آموزان، گروه‌های خود را مشخص کردند، روی میز آن‌ها قرار می‌دهد. نام هر گروه، نام همان واژه است؛ مثلاً: گروه مهربان یا گروه حکیم و ...</p>

<p>۱- دانش‌آموزان خوب گوش می‌دهند و در صورت امکان هم‌خوانی می‌کنند.</p> <p>۲- دانش‌آموزان با توجه به مفاهیم شعر و کلمه‌ی مربوط به گروه خود جمله می‌سازند.</p> <p>۳- دانش‌آموز منتخب، جمله‌ی گروه خود را برای کلاس بیان می‌کند.</p> <p>۴- دانش‌آموزان با شرکت در بحث و گفت‌وگو به عنوان و مفهوم درس پی می‌برند.</p>	<p>● ایجاد انگیزه برای ورود به درس</p> <p>۱- شعر پایان درس را که درباره‌ی خداوند است، از نوار کاست پخش کنید (از قبل آماده شود) یا شعری را توسط دانش‌آموز یا معلم درباره‌ی خدا بخوانید.</p> <p>۲- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد با توجه به شعری که خوانده شد و با توجه به کلمه‌ی مربوط به گروه خود باهم فکر کنند و درباره‌ی آن یک جمله بسازند.</p> <p>۳- معلم به‌طور تصادفی از چند گروه می‌خواهد جمله‌ی خود را برای کلاس بیان کنند.</p> <p>۴- معلم هنگام بیان جمله‌ها توسط دانش‌آموزان، آن‌ها را طوری هدایت می‌کند که به‌عنوان و مفهوم درس برسند.</p>
<p>دانش‌آموزان با دقت به سؤال معلم گوش می‌دهند و به صورت «فردی یا گروهی» فکر می‌کنند و پاسخ می‌دهند.</p>	<p>● قبل از شروع درس</p> <p>معلم چند سؤال در مورد درس سال قبل از دانش‌آموزان می‌پرسد. مثلاً:</p> <p>الف) چند نعمت از نعمت‌های خدا را نام ببرید.</p> <p>ب) در برابر نعمت‌های خدا چه وظیفه‌ای داریم؟</p> <p>پ) چه کار کنیم تا خدا از ما راضی باشد؟</p> <p>ت) و ...</p>
<p>۱- دانش‌آموزان کتاب را باز می‌کنند و از روی درس، صامت خوانی می‌نمایند.</p> <p>۲- دانش‌آموزان راجع به محتوا و پیام درس گفت‌وگو می‌کنند.</p> <p>۳- دانش‌آموزان نحوه‌ی تلفظ بعضی از کلمات را از اعضای گروه خود می‌پرسند و راجع به معنای آن باهم بحث و گفت‌وگو می‌نمایند.</p> <p>۴- دانش‌آموزان به متن درس توجه می‌کنند و خوب گوش می‌دهند.</p> <p>۵- دانش‌آموزان با دقت متن را می‌خوانند.</p>	<p>● شروع درس</p> <p>۱- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد کتاب «بخوانیم» را باز کنند و درس را به‌صورت فردی صامت‌خوانی نمایند.</p> <p>۲- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد راجع به موضوع محوری درس و پیام آن گفت‌وگو کنند.</p> <p>۳- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد هر کلمه را که در خواندن آن مشکل دارند، در گروه خود به مشورت بگذارند و راجع به تلفظ و معنی آن‌ها با هم بحث و گفت‌وگو کنند.</p> <p>۴- معلم یک بار متن درس را به‌صورت خطایی می‌خواند تا دانش‌آموزان با واژه‌های جدید و تلفظ آن‌ها آشنا شوند.</p> <p>۵- معلم به‌طور تصادفی از بعضی از دانش‌آموزان می‌خواهد سطر بالا یا پایین آن را بخوانند.</p>

● درک و دریافت

- ۱- معلم از همه‌ی گروه‌ها می‌خواهد ابتدا سؤالات درک و دریافت را بخوانند و بعد راجع به پاسخ آن‌ها باهم مشورت کنند.
- ۲- معلم به‌طور تصادفی از نماینده‌ی هر گروه می‌خواهد یک سؤال را بخواند و به آن پاسخ دهد.
- ۱- دانش‌آموزان در گروه‌های خود سؤالات را می‌خوانند و درباره‌ی پاسخ آن‌ها باهم گفت‌وگو می‌کنند.
- ۲- نماینده‌ی هر گروه یک سؤال را بلند می‌خواند و به آن پاسخ می‌دهد (نظر گروه را اعلام می‌کند).

* پیشنهاد می‌شود در صورت امکان و وجود فرصت در هر جلسه حداقل یک تمرین از بنویسیم کار شود تا مهارت‌های شفاهی و کتبی به‌صورت تلفیقی صورت گیرد.

نمونه‌ی دیگر از تحمیدیه

تا هر کجا که رفتم

دیدم تو را در آن‌جا	تا هر کجا که رفتم
در باغ‌های زیبا	در کوه و دشت و صحرا
تا هر کجا رسیدم	تا هر کجا که رفتم
نام تو را شنیدم	از هر گل قشنگی
دیدم که دست خورشید	تا هر کجا که رفتم
پاشیده نور امید	از عشق تو به دنیا
دیدم نشانی از تو	تا هر کجا که رفتم
راز نهانی از تو	هر چیز این جهان داشت
دیدم تو را خدایا	تا هر کجا که رفتم
آه ... ای خدای یکتا	بس هر چه هست از توست

علیرضا آقابالایی

نهادها

عنوان : دوست صمیمی و دانا	درس : دوم
<p>۱- آشنایی با نقش کتاب در علم‌آموزی، آشنایی با نمایشگاه کتاب</p> <p>۲- ایجاد و تقویت حس علاقه‌مندی به کتاب و حفظ و نگهداری آن</p> <p>۳- آشنایی با برخی از نکات زبانی و ادبی (کلمات مرکب - تشخیص)</p> <p>۴- توانایی انجام فعالیت‌های پیوسته با مهارت‌های زبانی و ادبی درس</p>	۱ ۲ ۳ ۴

شاعر	شعر	نمایش	بازی	نکته	واژه آموزشی	کلید واژه‌ها
-	-	نمایش گفت و گوی دو کتاب درسی	-	جاندار پنداری (تشخیص)	ساختن صفت غیر ساده (مرکب، مشتق مرکب)	آفریقایی - آمازون - شرط - طولانی - کهکشانی - درنده - قعر - حتماً - هنرمندان - محبت - احساس - غلغله - ازدحام - تقلاً - غرغه

فعالیت‌های کتاب بنویسیم	فعالیت‌های کتاب بخوانیم
<p>۱- تقویت مهارت ساخت کلمات مرکب و مشتق مرکب و کاربرد آن‌ها در جمله (املا و انشائوسی)</p> <p>۲- گسترش واژگان از راه پیدا کردن مخالف کلمه‌های داده شده و تقویت مهارت انشائوسی و املا نویسی.</p> <p>۳- تقویت خلاقیت و مهارت درک مفهوم درسی و پیام آن از طریق انتخاب نام برای متن.</p> <p>۴- آشنایی با ویژگی‌های کتاب.</p> <p>۵- گسترش واژگان از طریق ساخت صفت مناسب با پسوند «ترین» و کسب مهارت در این زمینه.</p> <p>۶- تقویت مهارت نوشتن با استفاده از کلمه‌های مشخص جهت تقویت انشائوسی و املا نویسی.</p> <p>۷- تقویت مهارت و بسط و گسترش از طریق کامل کردن جمله‌های ناقص (املایی - انشایی).</p> <p>۸- تقویت مهارت کامل کردن جملات از طریق انتخاب کلمه‌های مناسب.</p> <p>- آشنایی با گزارش‌نویسی (یکی از انواع انشائوسی) و هم‌چنین آشنا کردن دانش‌آموزان با کتاب‌خانه‌ی مدرسه و چگونگی طبقه‌بندی انواع کتاب، نحوه‌ی عضویت و دریافت کتاب.</p>	<p>درک و دریافت : تقویت حس علاقه‌مندی به کتاب و کتاب‌خوانی - توانایی پاسخ‌گویی به سؤالات مفهومی متن درس.</p> <p>واژه آموزشی : گسترش واژگان با ساخت کلمات مرکب و مشتق مرکب</p> <p>نکته‌ها : آموزش تشخیص (جاندار پنداری) از طریق جان‌بخشی به کتاب.</p> <p>گفت و شنود : تعمیم جاندار پنداری به اشیای دیگر - مثلاً میز - جهت تقویت آن، تقویت مهارت خواندن در مورد مطالب تخیلی.</p> <p>فعالیت ویژه : یادآوری آموخته‌ها در مورد شناسنامه‌ی کتاب، تقویت مهارت جان‌بخشی به اشیای و مهارت ایفای نقش از طریق جان‌بخشی به دو کتاب درسی جهت آشنایی بچه‌ها با تفاوت‌های هر کتاب و تفاوت مطالب و اطلاعات موجود در هر یک.</p>

الف) بخوانیم

○ اشاره

هدف اصلی درس، گسترش فرهنگ مطالعه و تقویت حس علاقه‌مندی به کتاب است. در این درس سعی شده است دانش‌آموزان با نهاد کتاب‌خانه و هم‌چنین نمایشگاه کتاب آشنا شوند. انواع کتاب را بشناسند و انگیزه‌ی لازم جهت بازدید از نمایشگاه کتاب در هفته‌ی بزرگداشت کتاب در آنان تقویت گردد. این متن به گونه‌ای است که دانش‌آموزان را با یک ابهام و مسئله روبه‌رو کرده، آن‌ها را به ارائه‌ی راهنمایی‌های مکرر برای دست‌یابی به پاسخ رهنمون می‌سازد.

○ مفاهیم و نکات اساسی متن

۱- نکات مفهومی: «من همیشه و همه جا با شما حرف می‌زنم حتی اگر در آسمان درون هواپیما باشید یا در کشتی روی دریاها.»

با توجه به اشاعه‌ی فرهنگ کتاب‌خوانی، معمولاً بسیاری از مردم در مسافرت‌ها با وسایل نقلیه‌ی مختلف از قبیل کشتی، قطار، اتوبوس و هواپیما اوقات خود را به خواندن کتاب سپری می‌کنند.

«من عمری طولانی دارم و هزارها سال از زندگی می‌گذرد ولی بسیار جوانم.»

یعنی از تألیف و چاپ اولین کتاب در دنیا تاکنون زمانی طولانی سپری شده است ولی چون کتاب همیشه و در همه‌حال کاربرد دارد، حتی کتاب‌های خیلی قدیمی هنوز مورد استفاده قرار می‌گیرند. پس «کتاب همیشه جوان، قابل استفاده و ماندگار است.»

«من هر روز به دنیا می‌آیم.» یعنی منظور این است هرروز در دنیا هزاران کتاب جدید تألیف و

چاپ می‌شود یعنی: «اگر با من باشید، شما را با خود به همه‌جا خواهم برد.»

یعنی در کتاب‌های مختلف، اطلاعات گوناگونی وجود دارد؛ مثلاً یک کتاب درباره‌ی قاره‌ی آفریقا، کتاب دیگری در مورد اقیانوس‌ها و کتابی نیز در مورد فضا اطلاعاتی به ما می‌دهد.

«من شما را به لانه‌ی مورچه‌ها خواهم برد.»

«من کتابم. کتاب، زبان همه‌ی دانشمندان، نویسندگان و هنرمندان و از همه مهم‌تر، پیام

پیامبران بزرگ.» یعنی: کتاب اندیشه‌ی دانشمندان و نویسندگان، هنرمندان و از همه مهم‌تر وحی را که به پیامبران رسیده است، به دیگران منتقل نموده‌اند.

«من دوستی شما را درک می‌کنم. گرمای محبت شما را احساس می‌کنم.»

هدف، ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان نسبت به کتاب است که می‌تواند پیامد مثبت آن

علاقه‌مندی به کتاب، حفظ و نگهداری و استفاده‌ی صحیح از آن باشد.

نمایشگاه یعنی، جایی که چیزی را در معرض دید مردم قرار می‌دهند. «نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران» نیز هر سال در اردیبهشت ماه به مدت یک هفته برگزار می‌شود و تازه‌های کتاب - چه داخلی چه خارجی - در معرض دید علاقه‌مندان به کتاب و کتاب‌خوانی قرار می‌گیرد تا هر کسی به تناسب سلیقه، تخصص و نیاز خود کتاب‌هایی را انتخاب و خریداری نماید.

۲- نکات دستوری: جمله‌هایی که با «اگر» شروع می‌شوند، جمله‌های شرطی هستند؛ یعنی باید بخش اول جمله اتفاق بیفتد تا بخش دوم به وقوع بپیوندد؛ مثال: «اگر با من باشید، شما را به همه‌جا خواهیم برد.»

در جمله‌های مرکب همیشه این الگو را در نظر بگیرید که اگر فعل جمله‌ی اول «می‌خواهم» و «می‌توانم» و امثال آن باشد، فعل دوم به جای (می) با (ب) شروع می‌شود؛ مثال:
«من می‌توانم شما را به قلب دریاها ببرم.» که فعل جمله‌ی دوم به جای «می‌برم» تبدیل به «ببرم» شده است.

از نکات دستوری دیگر در این درس می‌توان به موصوف و صفت اشاره کرد. هرگاه همراه اسمی صفت آورده شود، به آن «موصوف» می‌گویند؛ مثال: سرزمین‌های یخ‌زده یا آدم باسواد
موصوف صفت موصوف صفت

اما اگر دو اسم در کنار هم بیایند، اولی «مضاف» و دیگری «مضاف‌الیه» است؛ مثال:
نمایشگاه کتاب یا لانهای مورچه‌ها
مضاف مضاف‌الیه مضاف مضاف‌الیه

- ساخت صفات غیرساده نیز از نکات دستوری این درس است؛ مانند کلمه‌ی «دل‌زده»:

دل + زد + ه

۳- توصیه‌های املائی: جز درست‌نویسی واژه‌ها تلاش شود که دانش‌آموزان واژه‌ها را در جملاتی جز جملات کتاب به کار ببرند واژه‌هایی مانند: ازدحام، تقلا، غلغله از آن جمله‌اند.

۴- آرایه‌های ادبی (نکات آرایه‌ای): در این متن، کتاب زبان به سخن گشوده است و مانند جانداران سخن می‌گوید؛ از این رو، می‌گوییم از آرایه‌ی تشخیص «شخصیت بخشی» یا «جاندارپنداری» استفاده شده است.

۵- نکات نگارشی: گاه برای کوتاهی و گاهی زیبایی کلام، فعل جمله حذف می‌شود (جمله‌های ناقص)؛ مثال: هر جا که بروید، با شما هستم، در جنگل‌های دوردست آمازون یا سرزمین‌های یخ‌زده‌ی قطب جنوب.

○ فعالیت‌ها

۱- درک و دریافت: هدف این بخش، پاسخ‌گویی به سؤالاتی است که پاسخ آن‌ها مستقیماً در متن وجود ندارد بلکه دانش‌آموزان از دو راه استنباط و استدلال باید به آن‌ها پاسخ دهند. اهداف این بخش، تقویت مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن است.

— سؤال ۱ این بخش در متن درسی پاسخ داده شده است.

— در سؤال ۲، دانش‌آموزان طرز تلقی خود را نسبت به دوست داشتن کتاب با دلایل خاص خودشان مطرح می‌کنند. ممکن است علت دوست داشتن هریک از آن‌ها متفاوت با دیگران باشد.

— سؤال ۳، در متن درس پاسخ داده شده است.

۲- واژه‌آموزی: هدف این بخش، گسترش واژگان از طریق آشنایی و کسب مهارت در ساخت کلمات مرکب یا مشتق با واژه‌های «زده، بر، رسان، گیر و آور»، بیان معانی این کلمه‌ها و کاربرد هریک در جمله است.

۳- نکته: در این بخش، شیوه‌ی جان‌بخشی به اشیاء مورد توجه قرار گرفته است؛ یعنی، کتاب که موجودی بی‌جان بوده و قادر به سخن گفتن نیست به کمک نویسندگان متن دارای زبانی گویا می‌شود و مانند موجود جاندار مسائلی را در مورد خود با خواننده مطرح می‌نماید. از این شیوه می‌توان برای تقویت تخیل و تصویرسازی ذهنی دانش‌آموزان استفاده کرد.

۴- گفت و شنود: هدف این بخش، تقویت مهارت برقراری ارتباط مؤثر، گسترش عادت به گفت‌وگو و تقویت مهارت‌های گوش دادن و توانایی‌های کلامی دانش‌آموزان است.

تمرین ۱: هدف از این تمرین، تقویت تصویرسازی ذهنی و تخیل دانش‌آموزان در جان‌بخشی به «میز» است تا از این طریق با نزدیک کردن خود به میز، اطلاعاتی در مورد آن کسب نمایند و نگرشی مثبت نسبت به حفظ و نگهداری اشیاء پیدا کنند.

تمرین ۲: کسانی که کتابی تخیلی خوانده‌اند، برای دیگران در مورد آن توضیح دهند. جای خالی جهت تکرار و تمرین بیشتر در زمینه‌ی گفت‌وگو پیش‌بینی شده است که با صلاح دید آموزگاران محترم، موضوع آن مشخص می‌شود و باعث تثبیت و تعمیق یادگیری و ایجاد مهارت موردنظر در دانش‌آموزان می‌گردد.

۵- فعالیت‌های ویژه: این بخش به فعالیت‌های تکمیلی و جذاب برای نشاط‌بخشی به جو کلاس و تثبیت یادگیری مطالب آموخته شده می‌پردازد. در این بخش، از روش‌هایی چون ایفای نقش (نمایش) بازی، کتاب‌خوانی، قصه‌گویی و ... استفاده می‌شود.

تمرین ۱: یادآوری آموخته‌های قبلی دانش‌آموزان در مورد شناسنامه‌ی کتاب از قبیل نام کتاب، نام نویسنده یا مترجم آن، ناشر، سال چاپ و ... است.

تمرین ۲: طراحی یک نمایش خلاق و فی البداهه توسط دانش‌آموزان است. در این زمینه بهتر است از نمایش‌های خلاق بدون سناریوی قبلی استقبال کرد تا هم دانش‌آموزان مجبور به حفظ گفت‌وگوها نباشند و هم ذهن آنان در تولید جمله‌ها و واژه‌ها سیال و فعال شود.

پیشنهاد: برای آموزش این درس، از فضای کتاب‌خانه استفاده شود. در ابتدا یا انتهای تدریس جهت ایجاد نگرش نسبت به کتاب و کتاب‌خوانی می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های چهارنفری تقسیم کرد و از آن‌ها خواست که با هم فکری، پاسخ سؤال را پیدا و مطرح نمایند.

سؤال پیشنهادی: چه راه‌کارهایی را پیشنهاد می‌کنید که به گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی دانش‌آموزان کلاس‌مان کمک کند؟

ب) بنویسیم

- ۱- هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با ساخت کلمه‌های مرکب با پسوند (زده)، تقویت املا و جمله‌سازی است.
 - ۲- هدف از این تمرین آشنایی بیشتر با کلمه‌های مخالف، تقویت املا و گسترش حوزه‌ی واژگان می‌باشد.
- پاسخ پیشنهادی:**
- دور - نزدیک / وحشی - اهلی / درون - بیرون
شادی - غم / پیر - جوان / طولانی - کوتاه
- ۳- هدف از این تمرین تقویت خلاقیت و توانایی در درک مفاهیم درس از طریق انتخاب نام مناسب برای متن می‌باشد. دانش‌آموزان می‌توانند برای درس عنوان‌هایی مانند یار مهربان، دوست دانا، دوست خوب و ... را انتخاب کنند.
 - ۴- هدف از این تمرین آشنایی با ویژگی‌های کتاب خوب، توانایی در انتخاب کتاب خوب از سایر کتاب‌ها، توجه و اهمیت به مطالعه و کتاب‌خوانی و تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به کتاب می‌باشد.
 - ۵- هدف از این تمرین گسترش واژگان از طریق ساخت صفات عالی‌ترین) و تقویت جمله‌نویسی است.
 - ۶- هدف از این تمرین تقویت املا، تقویت نگارش خلاق و تقویت متن‌نویسی می‌باشد.
 - ۷- هدف از این تمرین، تقویت کامل کردن جمله، تقویت جمله‌نویسی (نگارش خلاق)، توجه و علاقه‌مندی به کتاب و توانایی در معرفی کتاب به عنوان بهترین دوست می‌باشد.
 - ۸- هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با انواع ارزشیابی‌ها، توانایی در کامل کردن جمله و

توانایی در انتخاب گزینه‌ی مناسب می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی:

الف: پیام‌گیر

ب: نامه‌بر

۹- هدف از این تمرین تقویت جمله‌نویسی، تقویت نوشتن پیام مناسب و توجه به اهمیت بیشتر به برپایی نمایشگاه کتاب است.

انشای هفته: هدف تقویت مهارت گزارش‌نویسی و توجه بیشتر به کتاب‌خانه‌ی مدرسه، آشنایی با چگونگی طبقه‌بندی انواع کتاب‌ها و آشنایی با نحوه‌ی عضویت و دریافت کتاب می‌باشد.

کتاب^۱

من ورق می‌زنم کتابم را
که پر از جلوه‌های زیبایی است
آسمان، ابر، گل، پرند، نسیم
روی هر صفحه‌اش تماشایی است

* * *

شعرها روح‌بخش و پراحساس
قصه‌ها دل‌نشین و پرشورند
قهرمانان قصه‌ها همگی
مهربان و نجیب و پر زورند

* * *

چه صمیمانه یاد می‌گیرم
در کتابم سرود ایمان را
روی یک صفحه نیز می‌بینم
نقشه‌ی خاک پاک ایران را

* * *

در گلستان با صفای کتاب
من خدا را به چشم می‌بینم
گل افکار خوب و زیبا را
از خطوط کتاب می‌چینم

هوروش نوآبی



گنج بی رنج

مردمان کتاب خوان گویند
هر کتابی به راستی گنجی است
گنج با رنج می شود پیدا
لیکن این گنج، گنج بی رنجی است
دوستان گرچه مهربان هستند
هیچ کس مهربان تر از او نیست
دوست هر قدر با خرد باشد
همچو او رهنما و رهجو نیست
می شود بر تو باز، روی جهان
تا شود بر کتاب، چشمت باز
بر خطوطش که راه دانایی است
سفری در جهان کنی آغاز
توانی شناخت مردم را
تا که خود را نخست شناسی
تا نخوانی کتاب های درست
خویشتن را درست شناسی

محمود کیانوش

عنوان : کتاب‌های مرجع	درس : سوم
۱- آشنایی با کتاب مرجع و انواع آن ۲- آشنایی با نحوه‌ی طبقه‌بندی کتاب‌ها در کتاب‌خانه ۳- آشنایی با حرفه‌ی کتابداری ۴- گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش ۵- آشنایی با نکات زبانی (کلمات مرکب با جزء نامه، نهاد و گزاره) ۶- توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به مهارت‌های زبانی درس	اهداف درس

شاعر	شعر	نمایش	بازی	نکته	واژه آموزشی	کلید واژه‌ها
			طبقه‌بندی کلمات بر اساس حروف الفبا	نهاد و گزاره	اسم مرکب با جزء «نامه»	مرجع - مراجعه - شاهنامه - توضیح - تحقیق - قطور - دهخدا - فرهنگ لغت - تنظیم - معین - عمید - دایرةالمعارف - اطلاعات علمی - مصاحب و صبر - فرهنگ‌نامه - شرح زندگانی - دانش‌نامه

فعالیت‌های کتاب بنویسیم	فعالیت‌های کتاب بخوانیم
۱- ساختن کلمات مرکبی که یک جزء هر کلمه‌نامه باشد. ۲- معرفی یک کتاب مرجع از زبان خودش (شیوه‌ی جان بخشی به اشیا) ۳- نوشتن نهاد برای گزاره‌های داده شده ۴- نوشتن گزاره برای نهادها نوشته شده ۵- نوشتن کلمات هم معنی برای کلمه‌های نوشته شده ۶- تصویرخوانی و تصویرنویسی ۷- نوشتن کلمه‌های هم خانواده ۸- کامل کردن جمله‌ها با استفاده از کلمه‌های داده شده ۹- تمرین رونویسی و خوشنویسی	درک و دریافت : پاسخ دادن به سه پرسش درباره‌ی کتاب‌های مرجع و نوشتن یک پرسش آزاد. واژه آموزشی : ساخت کلمات مرکب با واژه «نامه» نکته‌ها : آموزش مفاهیم نهاد و گزاره گفت و شنود : چگونگی پیدا کردن یک لغت در لغت‌نامه و گفت‌وگو درباره‌ی تصویر فعالیت‌های ویژه : آوردن یک کتاب مرجع به کلاس و توضیح درباره‌ی نحوه‌ی استفاده از آن و مرتب کردن حداقل بیست کلمه براساس حروف الفبا.

الف) بخوانیم

● اشاره

این درس به زبان و بیان کودکان، در قالبی داستانی و با طرح یک سؤال و در حجمی نسبتاً متوسط نوشته شده است. هدف از این درس، آن است که دانش‌آموزان پایه‌ی پنجم را با انواع کتاب‌های مرجع و چگونگی استفاده از آن‌ها آشنا سازد تا بتوانند برای تحقیق و پژوهش به چنین کتاب‌هایی مراجعه کنند.

● مفاهیم و نکات اساسی متن

۱- نکات مفهومی: کتاب‌های مرجع چیست؟ در میان منابع پژوهشی، کتاب‌های مرجع جایگاه ویژه‌ای دارند؛ زیرا، در کوتاه‌ترین زمان، اطلاعات دقیق، جامع و اساسی را درباره‌ی یک واژه، مفهوم، موضوع، شخص، مکان و ... در اختیار مراجعه‌کننده قرار می‌دهند. برخی از کتاب‌های مرجع عبارت‌اند از:

واژه‌نامه‌ها، فرهنگ‌ها و کتب رجال و طبقات حاوی شرح حال صنف‌های گوناگون (مانند پزشکان، ادیبان، اهل تصوف و شعرا)، اطلس‌های جغرافیایی و ...
در هر کتاب‌خانه بخشی به نام «کتاب مرجع» وجود دارد که برای یافتن انواع کتاب مرجع باید به آنجا رجوع کرد.

برای شناخت مراجع و منابع (مرجع‌شناسی) می‌توان از فهرست کتاب‌شناسی، مقاله‌نامه‌ها، برگه‌های کتاب‌داری، نقد و بررسی آثار، نشریات ادواری و ... استفاده کرد.
این مواد عموماً به شکل موضوعی، الفبایی یا موضوعی، الفبایی - مرتب شده‌اند؛ به همین دلیل، دسترسی به آن‌ها آسان است.

ترتیب قرارگرفتن کلمه‌ها در واژه‌نامه براساس حروف الفباست؛ مثلاً، برای یافتن معنی واژه‌ی «نسترن» می‌توانیم به فرهنگ فارسی معین مراجعه کنیم. ذیل عنوان «نسترن» اطلاعاتی را به دست می‌آوریم؛ از جمله معنی یا معانی گوناگون، املاي درست تلفظ، ریشه، ارزش دستوری، تعریف یا توصیف، شکل، نام‌های دیگر، گونه‌ها و اطلاعات دیگر درباره‌ی این واژه که به صورت فشرده در یک‌جا جمع شده است. این‌گونه اطلاعات را در لغت‌نامه یا فرهنگ‌نامه می‌توان یافت.

حکیم ابوالقاسم فردوسی از بزرگ‌ترین شعرای زبان فارسی، زنده‌کننده‌ی تاریخ ایران باستان و «شاهنامه» شاهکار جاویدان وی است. فردوسی به سال ۳۲۹ یا ۳۳۰ هجری در ده باژ از ناحیه‌ی طابران توس به دنیا آمد. وی از دهقانان توس بود. در دوران حیاتش دولت سامانی رو به

ضعف نهاد؛ در نتیجه، غلامان تُرک قدرت یافتند و هر یک بر مسندی تکیه کردند. مشاهده‌ی این اوضاع، فردوسی را رنج می‌داد. او در نتیجه‌ی همین رنج‌ها و احساسات میهن‌پرستانه، شاهنامه را سرود. وی سرودن شاهنامه را در حدود ۳۷۱ هجری (در سن پنجاه سالگی) آغاز کرد و پس از هشتاد و اندی سال زندگی در سال ۴۱۱ یا ۴۱۶ در توس وفات یافت. گویند فردوسی این کتاب را به سلطان محمود غزنوی تقدیم نمود ولی از او صله‌ای دریافت نکرد.

دهخدا: علامه علی‌اکبر دهخدا در سال ۱۲۵۷ ه. ش. در تهران ولادت یافت. وی علوم قدیم را در این شهر فراگرفت و مدتی در مدرسه‌ی علوم سیاسی به تحصیل پرداخت و زبان فرانسه آموخت. در سال‌های انقلاب مشروطه، با نوشتن سلسله مقالاتی در لباس طنز با عنوان «چرند و پرند» و با امضای «دخو» به عنوان چهره‌ای طنزپرداز شناخته شد و خوانندگان فراوانی را به سوی خود جلب کرد. «لغت‌نامه دهخدا» اثر عظیم و به جاماندنی اوست. از آثار دیگر وی می‌توان به امثال و حکم، ترجمه‌ی «سَر عظمت و انحطاط دولت روم» و ترجمه‌ی «روح‌القوانین» اشاره کرد. وی در سال ۱۳۳۴ در تهران درگذشت و در ابن‌بابویه (شهر ری) مدفون گردید.

دکتر محمد معین

استاد محمد معین محقق و پژوهشگر معاصر در سال ۱۲۹۷ ه. ش. در شهر رشت در خانواده‌ای از علمای روحانی به دنیا آمد. وی در سال ۱۳۲۱ از پایان‌نامه‌ی دکترای خود در رشته‌ی ادبیات فارسی دفاع کرد و نخستین دکتر ادبیات فارسی در ایران شناخته شد. از آن پس به سمت دانشیار و سپس استاد کرسی تحقیق و متون ادبی دانشگاه تهران برگزیده شد. وی عضو دائمی فرهنگستان زبان فارسی بود.

هم‌چنین بنا به وصیت مرحوم دهخدا، نظارت بر چاپ و انتشار لغت‌نامه به عهده‌ی وی بود. استاد محمد معین در آذر ماه ۱۳۴۵ به سکتی مغزی دچار شد و پس از یک اغمای طولانی ۵ ساله در تیرماه ۱۳۵۰ درگذشت و در آستانه‌ی اشرفیه به خاک سپرده شد. آثار وی در چهار زمینه‌ی تألیف، تصحیح، ترجمه و مجموعه‌ی مقالات فراهم آمده است. مهم‌ترین اثر استاد دکتر معین، فرهنگ فارسی او مشهور به «فرهنگ معین» است که در شش جلد چاپ شده است.

فرهنگ سخن

این فرهنگ در سال ۱۳۸۱ در هشت جلد، از سوی انتشارات سخن، نشر شد. در تدوین آن، بیش از هشت سال وقت صرف شده است و ده‌ها تن از کارشناسان با نظارت دکتر حسن انوری در آن همکاری داشته‌اند.

روش‌های کلی و عمومی تحقیق عبارت‌اند از :

۱- آزمایش

۲- مشاهده

۳- پرس‌وجو

۴- مطالعه

در یک تحقیق ممکن است از یک یا دو یا هر چهار روش استفاده شود.

۱- **آزمایش:** در علوم تجربی به کار می‌رود و در آن، در حد امکانات، از پیشرفته‌ترین و دقیق‌ترین ابزار استفاده می‌شود. نتایج آزمایش به دقت ثبت و احیاناً به صورت نمودار و جدول نشان داده می‌شود. در صورت لزوم، این نتایج با نتایج آزمایش‌های دیگر مقایسه می‌شود.

۲- **مشاهده:** در این روش، برای نوشتن یک گزارش، مقاله، داستان، زندگی‌نامه و ... ابتدا اطلاعات و آگاهی‌های مورد نیاز را از طریق مشاهده و تجربه‌ی عملی به طور مستقیم جمع‌آوری کرده و ثبت می‌کنیم؛ مثلاً، برای تحقیق درباره‌ی مراحل تهیه‌ی شیر پاستوریزه، باید از کارخانه‌ی آن بازدید کنیم. تحقیق درباره‌ی یک بنای تاریخی، مکان جغرافیایی و ...

هنگام مشاهده، همه‌ی دریافت‌های خود را با ذکر محل و تاریخ ثبت می‌کنیم. ممکن است مشاهده به صورت فردی یا گروهی باشد که اگر گروهی باشد، نتیجه‌ی تحقیق دقیق‌تر است.

۳- **پرس‌وجو:** ممکن است در مراحل تحقیق، ناگزیر شویم با کسی مصاحبه کنیم یا از طریق نظرخواهی و پرسش‌نامه به اطلاعات مورد نیاز خود دست یابیم.

برای مصاحبه، سؤالات را از قبل آماده می‌کنند. سؤال باید دقیق، روشن و بی‌ابهام باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که بتوان اطلاعات مورد نظر را از پاسخ آن‌ها استخراج کرد. لازم است قبلاً از مصاحبه‌شونده وقت بگیریم و هدف مصاحبه را برای او روشن کنیم. در صورت امکان، سؤالات را قبلاً در اختیار مصاحبه‌شونده قرار دهیم. هنگام مصاحبه، اصول اخلاقی و ادب را رعایت کنیم. از طرح سؤالات بی‌اهمیت و جزئی بپرهیزیم و هنگام استفاده در آن دخل و تصرف نکنیم لازم است در پایان مصاحبه، نام مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده و نیز موضوع و زمان مصاحبه ثبت شود.

خبرنگاران و روزنامه‌نگاران برای تهیه‌ی گزارش‌های خبری خود از مصاحبه بسیار استفاده می‌کنند. اگر بخواهیم درباره‌ی موضوعی با تعداد زیادی از افراد مصاحبه کنیم یا این که به مصاحبه‌شوندگان دسترسی نداشته باشیم، از پرسش‌نامه استفاده می‌کنیم. به فرض، می‌خواهیم درباره‌ی میزان مطالعه‌ی دانش‌آموزان کلاس و موضوعات مورد علاقه‌ی آن‌ها تحقیق کنیم. پرسش‌نامه‌ای مثل نمونه‌های زیر تنظیم می‌کنیم و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهیم. آن‌گاه نتایج به دست آمده را تحلیل و بررسی می‌کنیم.

مشخصات

نام : نام خانوادگی : (در صورت تمایل)

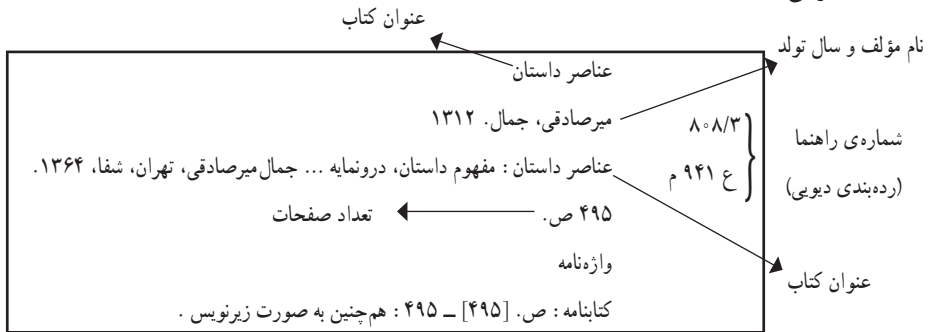
- ۱) روزی چند ساعت مطالعه می‌کنید؟
- ۲) چه مقدار از مطالعات شما به کتاب‌های غیر درسی مربوط می‌شود؟
- ۳) چه مقدار از مطالعات شما به کتاب‌های درسی مربوط می‌شود؟
- ۴) چه مقدار از مطالعات شما به کتاب‌های کمک درسی مربوط می‌شود؟
- ۵) از میان کتاب‌های غیردرسی، به چه موضوعاتی علاقه‌مند هستید؟
- ۶) برای انتخاب کتاب با چه کسانی مشورت می‌کنید؟

ممکن است مصاحبه به صورت تلفنی انجام گیرد. مصاحبه‌ی تلفنی معمولاً وقتی ضرورت می‌یابد که دسترسی به مصاحبه‌شونده دشوار بوده و اطلاعات او به شدت مورد نیاز باشد.

۴- مطالعه: در این روش، پژوهشگر از طریق مطالعه به اطلاعات موردنظر دست می‌یابد. او پس از انتخاب موضوع و بررسی ابعاد مختلف آن، کار جست‌وجو را آغاز می‌کند. جست‌وجو ممکن است کتاب‌خانه‌ای باشد. کتاب‌خانه یکی از ابزارهای مهم مرجع‌شناسی است. کتاب‌خانه‌ها انواع گوناگونی دارند و معمولاً به شیوه‌ی قفسه‌ی بسته اداره می‌شوند؛ یعنی، مراجعه‌کننده برای دست‌یابی به کتاب موردنظر خود باید ابتدا به برگه‌دان مراجعه کند. در هر کتاب‌خانه سه نوع برگه وجود دارد: برحسب موضوع، برحسب نام مؤلف و برحسب نام کتاب. این برگه‌ها به صورت الفبایی تنظیم شده‌اند. اگر بخواهیم درباره‌ی موضوعی، مثلاً ادبیات داستانی مطالعه کنیم، به برگه‌دان موضوعی، ذیل داستان مراجعه می‌کنیم. ممکن است کتاب خاصی، مثلاً «عناصر داستان»، موردنظر باشد. در این صورت به برگه‌دان نام کتاب، حرف «ع» مراجعه می‌کنیم. اگر نام مؤلف کتاب فوق (جمال میرصادقی) را بدانیم، برای پیدا کردن کتاب دربخش «م» به دنبال نام «میرصادقی، جمال» می‌گردیم. روی برگه‌ها اطلاعات لازم درباره‌ی کتاب‌ها درج شده است. برای امانت گرفتن کتاب، شماره‌ی سمت راست برگه را یادداشت می‌کنیم.

اگر کتاب موردنظر ما از کتاب‌های مرجع باشد، باید به بخش «کتب مرجع» کتاب‌خانه مراجعه کنیم. کتاب‌های مرجع را نمی‌توان امانت گرفت. این‌گونه کتاب‌ها را باید در محل کتاب‌خانه مطالعه کرد. پس از جست‌وجوی منبع موردنظر و دست‌یابی به آن و مطالعه‌ی اجمالی منابع، نوبت به یادداشت‌برداری می‌رسد. یادداشت‌ها را روی برگه (فیش) به ابعاد 7×12 یا 10×15 می‌نویسیم. هر برگه سه قسمت دارد: عنوان، متن، مأخذ. یادداشت‌ها باید با دقت فراهم شوند، دارای مشخصات دقیق باشند و به درستی رده‌بندی شده باشند تا هنگام نیاز بتوانید به راحتی به آن‌ها دست یابید. برخی تصور می‌کنند که تحقیق و پژوهش حاصل به هم پیوسته‌ی چند یادداشت است؛ این تصور

نادرستی است. مقاله‌ی تحقیقی‌ای که این‌گونه تهیه شود، ارزشی ندارد. تحقیق و پژوهش زمانی ارزشمند است که حاصل تأمل، مطالعه و بررسی و تحلیل باشد و نکته یا نکات تازه‌ای را بنمایاند یا گرهی را بگشاید.



۲- **آرایه‌های ادبی:** از ویژگی‌های این متن می‌توان به خوش‌آغازی (براعت استهلال) و خوش‌فرجامی (حسن ختام) اشاره کرد. براعت استهلال در اصطلاح علم بدیع آن است که در دیباچه‌ی کتاب یا مطلع نوشته و ... کلمات و عباراتی بیاورند که دلالت بر موضوع کتاب یا نوشته بکند و خواننده به محض خواندن آن کتاب دریابد که نویسنده یا شاعر می‌خواهد در چه موضوعی بحث کند. از آن‌جا که این درس با یک سؤال (درباره‌ی شاهنامه چه می‌دانید؟) آغاز شده است، علاوه بر ایجاد انگیزه، ذهن مخاطب را در محور موضوع قرار می‌دهد و نیز چون درس با یک ضرب‌المثل (کارها نیکو شود اما به صبر) به پایان رسیده است، علاوه بر این که باعث درک هر چه بیشتر مطلب می‌گردد، موضوع با حلاوت و شیرینی خاصی به پایان می‌رسد.

۳- **نکات دستوری:** می‌دانیم که جمله به دو بخش نهاد و گزاره تقسیم می‌شود.
مثال:

نهاد	گزاره
خورشید	می‌درخشد
دانش‌آموزان کلاس	مطالب کتاب را یاد می‌گیرند
هوای شهر ما	سردتر شد
دلاوران	شجاعانه با دشمن جنگیدند

۴- **نکات نگارشی:** این درس درباره‌ی کتاب‌های مرجع است. مرجع به معنی محل رجوع است؛ یعنی، هر فرد با مراجعه به چنین کتاب‌هایی می‌تواند پاسخ سؤال‌های خود را در زمینه‌های مختلفی چون «علوم، ادبیات، ریاضی و ...» پیدا کند.
نوع ادبی متن نیز به اعتبار زبان و بیان کودکانه، محتوا و موضوع تعلیمی و اخلاقی و قالب

داستانی است. هدف از این نوع نگارش، آشنایی با نگارش‌های توصیفی و تشریحی است.

۵- توصیه‌ی املایی: در این درس، دانش‌آموزان با کلمه‌هایی مرکب که با واژه‌ی «نامه» ساخته می‌شوند، آشنایی می‌یابند و چون این کلمات از دو بخش درست شده‌اند که هر یک معنی مستقلی دارند می‌توان آن‌ها را جداگانه نوشت. البته کلمه‌هایی مانند شاهنامه که عنوان یک اثر است و بافت و ساختار واحدی دارد، بهتر است سرهم نوشته شود. کلمه‌های عربی - مانند مراجعه - اگر با کلمات هم خانواده آموزش داده شود، یادگیری پایدارتری دارد. باید توجه داشت دانش‌آموزان در نوشتن ترکیب‌هایی مانند «قرار قبلی» و «محل کار» ممکن است دچار اشکال شوند. برای رفع این خطای املایی بهتر است ابتدا هر کلمه را جداگانه و سپس با هم تلفظ کنیم.

خلاصه‌ی یکی از داستان‌های معروف شاهنامه: «داستان زال و رودابه»

... وقتی سام، پسر خود زال را نزد شاه منوچهر آورد و داستانش را تعریف کرد، منوچهر خیلی خوشش آمد و خلعت و هدیه‌های گران‌بهایی به زال داد. سپس زال و سام، که بعد از سال‌ها دوری، یک‌دیگر را یافته بودند، خوش حال و خندان به خانه‌ی خود رفتند.

از فردای آن روز، سام تمام کوشش خود را به پرورش پسرش اختصاص داد. مریبان و دانشمندان برجسته را احضار کرد و گفت هرچه کم و کسر دارد، به او بیاموزید. البته زال در کوهستان پرورش یافته و بسیار نیرومند و چالاک شده بود ولی لازم بود فنون دیگری مانند اسب‌سواری و جنگاوری، راه و رسم کشورداری و برخورد با مریبان را نیز فراگیرد.

مریبان دانشمند با کوشش بسیار آموزش خود را شروع کردند و زال با هوش سرشار خود به سرعت این فنون را فراگرفت. مدتی از این جریان گذشت. یک روز سام موبدان، دانشمندان و پهلوانان مورد اعتماد خود را خواند و گفت: «ای خردمندان، من اکنون این جوان - یعنی زال - را به شما می‌سپارم. کاملاً مواظب باشید و هم‌چنان به او دانش و هنر بیاموزید. من باید به فرمان منوچهر شاه به جنگ دشمنان ایران زمین بروم.»

بعد رو به زال کرد و گفت:

«به فرمان شاه، من تاج و تخت زابلستان و کلید گنج‌های کشور را به تو می‌سپارم. توانایی و شایستگی خود را در نگهداری از آن‌ها نشان بده.»

زال خیلی تعجب کرد و ناراحت شد و گفت:

«ای پدر گرامی، این چه برنامه‌ای است که برای من ریخته‌ای؟! من سال‌ها دور از تو در کوه و بیابان، هم‌نشین مرغان و حیوانات بودم، حالا که تو را پیدا کرده‌ام باز مرا تنها می‌گذاری و می‌روی؟»

سام گفت:

«فرزند دل‌بندم، این امر شاه است و من چاره‌ای ندارم. این را هم بدان که ستاره‌شناسان، طالع

تو را در این دیده‌اند که اگر در زابلستان باشی بسیار ترقی خواهی کرد و به سعادت می‌رسی. این مکانی است که تو در آن عاقبت به خیر خواهی شد.»

آن‌گاه سام با اطرافیان خداحافظی کرد، لشکریان را آراست، سوار بر اسب شد و به سوی میدان نبرد حرکت کرد. زال، اندوهگین تا در منزل به دنبال پدر رفت و بعد از او خداحافظی کرد. پدر تنگ او را در برگرفت، بوسید و گفت: برگرد فرزندم که حتماً به سعادت و شادکامی خواهی رسید. زال امر پدر را اطاعت کرد اما در راه بازگشت پریشان حواس و اندوهگین بود.

بیامد پراندیشه دستان سام که تا چون زید بی‌پدر شادکام

زال فرمانروای زابلستان شد و از همان روز اول شروع به سازندگی و آبادانی کرد. دانشمندان را پیش خود جمع کرد و به آن‌ها احترام گذاشت. روز به روز در فراگرفتن هنرهای بزمی و رزمی و کشورداری، استعداد فوق العاده‌ی خود را نشان داد و تا جایی رسید که شهرتش به گوش تمامی مردم کشورهای دیگر رسید. مدت‌ها از این جریان گذشت. یک روز زال که امور زابلستان را رو به راه کرده بود، به فکر گردش و سفر افتاد. پس دانشمندان و مشاوران را دور خود جمع کرد و همراه لشکری آراسته به طرف هندوستان رفت. در هر سرزمین، اگر جای مناسبی می‌دید به استراحت، تفریح و شکار می‌پرداخت. زال و سپاهیان به سفر خود ادامه دادند تا به شهر کابل رسیدند و ...

روش تحقیق

مراجعه به کتابخانه، پرس‌وجو، مشاهده و یادداشت‌برداری از جمله روش‌هایی است که از آن‌ها برای پاسخ‌گویی به پرسش‌ها یا پژوهش درباره‌ی یک موضوع استفاده می‌شود. پژوهشگر برای آن که بتواند با صرف کمترین وقت، بهترین و گزیده‌ترین اطلاعات را درباره‌ی یک موضوع تحقیق به دست آورد، باید با روش‌های دست‌یابی به مراجع و مأخذ و نحوه‌ی استفاده از آن‌ها آشنا باشد. روش‌های تحقیق هر موضوع متفاوت است؛ مثلاً، در موضوعات جامعه‌شناسی روان‌شناسی عمدتاً از روش‌های مشاهده، مصاحبه، پرسش‌نامه، آمار، تحلیل و ... استفاده می‌کنند یا در علوم پزشکی، فیزیک، شیمی و ... از روش تجربه و آزمایش بهره می‌گیرند و در علوم انسانی، بیشتر از مشاهده‌ی علمی و منابع تحقیق و هم‌چنین مطالعه سود می‌برند.

● فعالیت‌ها

۱- درک و دریافت:

۱- پاسخ در متن درس آمده است.

۲- زیرا طبقه‌بندی کتاب‌ها مانند طبقه‌بندی هرچیز باعث دسترسی راحت‌تر و سریع‌تر

می‌شود.

۳- زیرا، با مراجعه به این کتاب‌ها می‌تواند به واژه‌ها یا موضوع مورد نیاز خود دسترسی پیدا کند.

۴- پاسخ آزاد

۲- واژه آموزشی: گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق ساخت کلمات مرکب به کمک واژه‌ی «نامه»؛ مانند: ویژه‌نامه؛ پایان‌نامه، وصیت‌نامه و کارنامه.

ویژه‌نامه، به نوشته‌ای گفته می‌شود که در زمینه‌ای خاص و در مواقعی خاص نوشته می‌شود؛ مثل ویژه‌نامه‌ای که به مناسبت میلاد حضرت محمد(ص)، همراه با روزنامه‌ای چاپ و منتشر می‌شود.

پایان‌نامه، همان دانش‌نامه است که در پایان دوره‌ی تحصیلات عالی (لیسانس، فوق‌لیسانس و دکتری) نوشته می‌شود تا دانش‌آموخته، یافته‌های علمی خود را به‌طور برساند. وصیت‌نامه، خواسته‌ها و سفارش‌هایی است که فردی، به وصی خود اعلام می‌کند تا بعد از مرگ او اجرا نماید.

کارنامه، کتابی است که شامل سرگذشت و شرح کارهای کسی باشد. همچنین، ورقه یا دفترچه‌ای است که در آن شرح کارکرد یا نمرات دانش‌آموز نوشته شده است.

۳- نکته‌ها: در این درس، نهاد و گزاره به عنوان دو بخش اساسی جمله معرفی شده است. جمله سخنی است که از نهاد و گزاره تشکیل شده است. نهاد دو گونه است: نهاد جدا و نهاد پیوسته. نهاد جدا گروه اسمی است که معمولاً در ابتدای جمله می‌آید و اغلب می‌توان آن را حذف کرد.

درس می‌خوانیم = ما درس می‌خوانیم

نهاد گزاره

«ما» در این جمله حذف شده است ولی می‌توان از طریق فعل بدان پی برد.

۴- گفت و شنود: در این قسمت، راهکارهای پیدا کردن یک لغت از لغت‌نامه را مورد بحث و گفت‌وگو قرار می‌دهد. از نمونه‌های داده شده نیز می‌توان استفاده کرد. برای مثال:

می‌خواهیم درباره‌ی واژه‌ی «توپ» اطلاعاتی را از این فرهنگ لغت به دست آوریم:

۱- در فرهنگ معین تلفظ درست کلمه از طریق «آوانوشت» یا فونتیک (Phonetic) یعنی

نوشتن تلفظ درست کلمات فارسی با الفبای لاتین، نشان داده می‌شود. مانند: توپ Tup

۲- در داخل قلاب [] ریشه‌ی کلمه معرفی می‌شود. نشانه‌ی اختصاری «تر» نشان می‌دهد که این کلمه ترکی است. شکل ترکی آن نیز در داخل قلاب آمده است.

۳- نشانه‌ی اختصاری داخل کمانک (ا) نشان می‌دهد که این کلمه از مقوله‌ی دستوری «اسم» است.

۴- در ذیل هر شماره، یکی از معانی این کلمه آمده است؛ مثل: ابزار جنگی، بازی، بسته‌ی پارچه.

۵- نشانه‌ی «س» برای جلوگیری از تکرار کلمه‌ی «توپ» به کار رفته و علامت «کند.» نشان می‌دهد که «توپ و تشر» در زبان فارسی یک کنایه است.

۶- در حاشیه و متن، تصویر دو نوع توپ نیز آمده است.

۵- فعالیت‌های ویژه

۱- پاسخ آزاد

۲- آوردن یک یا چند کتاب مرجع به کلاس و تمرین چگونگی استفاده از آن.

شعر پیشنهادی

کتاب

ای آشنای من
ای یار بی‌همتا،
من با تو دلشادم
وقتی شوم تنها

چون آسمانی تو
پهناور و دل‌باز
من چون کبوترها
در تو کنم پرواز

چون باغ رنگینی
چون کوه، زیبایی
پرموج و پهناور،
مانند دریایی!

در برگ برگ تو
اسرار ناپیداست
هم قصه، هم شعرت،
شیرین و هم زیباست

من دوستت دارم،
من با تو خوش‌حالم
از دوستی با تو،
بر خویش می‌بالم

جعفر ابراهیمی (شاهد)

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین، توانایی در ساخت کلمه‌های مرکب با جزء نامه و تقویت جمله‌نویسی است. دانش‌آموزان می‌توانند با واژه‌های: سخن‌نامه، بخش‌نامه، پایان‌نامه، دانش‌نامه و ... جمله بسازند.

۲- هدف از این تمرین، توانایی معرفی یک کتاب مرجع از زبان خودش با استفاده از شیوه‌ی جان‌بخشی به اشیا، تقویت مهارت نوشتن (نگارش خلاق) و آشنایی بیشتر با کتاب‌های مرجع می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی

من حاصل زحمت چندین سال از عمر گران‌مایه‌ی محققان و پژوهشگرانی هستم که بدون هیچ‌گونه چشم‌داشت و صرفاً به قصد کمک به فرهنگ و تمدن ایران و دادن اطلاعات به کودکان و نوجوانان ایرانی به نگارش درآمده‌ام. نام من فرهنگ‌نامه‌ی کودکان و نوجوانان است که تاکنون هشت جلد چاپ شده است.

۳- هدف از این تمرین توانایی در نوشتن نهاد برای گزاره‌های داده شده، تقویت املا و گسترش واژگان می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی: غنچه‌های گل، کتاب مرجع، مطالعه

۴- هدف از این تمرین، توانایی در نوشتن گزاره برای نهادهای نوشته شده، تقویت جمله‌سازی و آشنایی بیشتر با نهاد یک کلمه‌ای یا چندکلمه‌ای می‌باشد.

۵- هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با کلمه‌های هم‌معنی، تقویت املا و تقویت گسترش واژگان می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی

مشهور = نامی، نامدار پژوهش = جست‌وجو، تحقیق

آغاز = شروع، ابتدا اوّل = یکم، نخست

جواب = پاسخ متنوع = گوناگون

۶- هدف از این تمرین، تقویت تصویرخوانی و تصویرنویسی، تقویت داستان‌نویسی و نگارش خلاق و نیز آشنایی بیشتر با مراحل تحقیق از طریق تصاویر موجود می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی

برگه‌دان: جعبه یا قفسه‌ای است که اطلاعات دقیق درباره‌ی کتاب (شناسنامه‌ی کتاب) را به ترتیب حروف الفبا در آن قرار می‌دهند تا مراجعه‌کنندگان به کتاب‌خانه بتوانند به راحتی کتاب

موردنظر را پیدا کنند.

مصاحبه: یکی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روش تحقیق است.

رایانه یا کامپیوتر: نوعی ماشین حساب بسیار پیشرفته است که می‌تواند مسائل پیچیده‌ی ریاضی را در اندک مدت حل کند و محاسبات را خیلی دقیق و سریع انجام دهد. رایانه، اطلاعاتی را که به آن می‌دهند، ضبط می‌کند و در موقع لزوم به طور منظم پس می‌دهد.

۷- هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با کلمه‌های هم‌خانواده، تقویت املا و گسترش واژگان می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی:

تحقیق، محقق، حقیقت
تنظیم، نظم، منظم
مراجعه، رجوع، راجع
راضی، رضایت، رضا

۸- هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با انواع ارزشیابی‌ها، توانایی در کامل کردن جمله و آشنایی بیشتر با مفاهیم لغت‌نامه، پژوهشگر، مشاوره و ... می‌باشد.

۹- هدف از این تمرین، تقویت خوشنویسی و تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوشنویسی می‌باشد.

انشای هفته: هدف، آشنایی بیشتر به محل کتاب‌خانه، نحوه‌ی تهیه و نگهداری کتاب‌های موردعلاقه، نحوه‌ی طبقه‌بندی کتاب‌ها در کتاب‌خانه و تقویت نگارش خلاق می‌باشد.

● توصیه‌هایی برای تدریس

- ۱- می‌توان دانش‌آموزان را به کتاب‌خانه برد و با طبقه‌بندی کتاب‌ها و کتاب‌های مرجع آشنا کرد.
- ۲- می‌توان کتاب‌های مرجع را به کلاس آورد و به شیوه‌ی گروهی دانش‌آموزان را با این کتاب‌ها آشنا کرد.
- ۳- می‌توان کتاب‌دار را به کلاس دعوت کرد تا دانش‌آموزان را با کتاب‌های مرجع آشنا کرد.